

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 17.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

Quantum vero est de aetate, non est in iure expressum de ipso commissario, quamvis de Inquisitore quod debet attingere quadagesimum annum, in c. Nolentes. de hare. in Clem. glos. ta men Jo. And. ibi habet, q. idem de commissario putat, sed si ipse putat, non sequitur, quod alij putent, nec quod ita sit, cum iure non sit cautum.

COMMENT. LXV.

Quales esse debeant Inquisitorij Vicarij.

Dva sunt partes, vna est de qualitate commissarii, altera de eius aetate.

Quantum ad primam attinent, eadem ferme dicit Emericus de qualitate Vicarij Inquisitoris, q. supra ques. i. de ipsomet Inquisitione tradiderat, nec immerito: nam eum subrogatum seu substitutum debeat sapere naturam eius in cuius locum subrogatur, l. parabolani. C. de Episco. & cleri. eandem qualitates, quibus decoratur inquisitor, debent eius commissarium illustrare.

Quantum vero est de aetate, &c. De aetate commissariorum, ut vere scribit hoc loco Emericus, in re nihil cautum nominatim ostenditur: & quidem annos quadraginta natum esse debere Inquisitorem volebant. quam opinionem, quamvis non refellat auctoritas, non tamen videtur approbare, ac satis tuto di ei poterat pauciores annos natum constitui olim potuisse, cum regulariter, nec omnia, nec maxime ardua fidei notitia inquisitorum Vicario demandari.

Triginta anni sufficiunt in Vicarij Inquisitorij.

Verum tamen hodie haec controuersia sublata est per rescriptum Clementis VII. quod incipit: Cum licet. §. decernimus. quo loco & commissariorum qualitas, & eorumdem triginta annorum aetas licet rescripto prescribitur. eius rescripti verba relata sunt a nobis paula antea super q. 13. vbi videto.

QUESTIO XVII.

De destitutione commissarii Inquisitoris.

SUMMARIUM.

- 1 Vicarij inquisitoris amouere non possunt Praelati ordinis.
- 2 Electio personae inquisitoris cur sit Praelatis commissaria.
- 3 Verba canonis non sunt in paenalibus extendenda.
- 4 Locus a maiore non habet semper locum in iure.
- 5 Vicarios et Notarios Inquisitorum mutare non licet Praelatis.
- 6 Quales se praestare debeant Praelati erga inquisitores.

Decima septima quaestio est: Vtrum Inquisitoris Vicarium seu commissarium, possint Magistri seu Priores Provinciales ordinis Praedicatorum, vel Ministri Generales seu Provinciales ordinis Minorum, infra eorum ordinem amouere?

A Respondemus, quod non: Nam eius est destituere, cuius est instituere: & omnis res p. quascumque causas nascitur, per eandem dissoluitur. extra de reg. iur. Magistrorum autem, Priorum, Provincialium, seu Ministrorum, non est Vicarium seu Commissarium Inquisitoris instituere, sed solius Inquisitoris, ut patet supra hac parte 3. q. 14. vbi de hoc quaeritur: Igitur nec illorum praesidentium, sed solius Inquisitoris est Vicarium suum destituere. Et ultra: Delegati. n. est subdelegare: & illius solius in officio, ad quod est delegatus. C. de iudic. A iudice, & extra de off. iud. dele. Super questionum. Inquisitor autem domini nostri Patri Papae est delegatus, ut patet in c. Ne aliqui. de her. li. 6. & non Magistrorum, nec Ministrorum, nec Priorum, ut patuit supra par. 3. q. 7. vbi de hoc quaeritur: Igitur Inquisitoris solius est Vicarium subdelegare, & subdelegatum tenere, & a subdelegatione, cum ei videbitur, reuocare.

B Et Amplius: Licet enim Magistrorum, Ministrorum, & Priorum Provincialium sit potestas nam Inquisitoris eligere, ut patet in eorum privilegijs & indulgijs, hoc ideo fit, quia plenior notitiam de idoneitate suorum Fratrum videntur habere, quam dominus noster Papa: & ideo commisit eisdem personam eligere, ut de hac causa patet in privilegijs Inquisitorum Urbani IIII. & Romae Clem. IIII. Catholicae fidei. & patuit supra hac par. 3. q. 11. Nullam tamen potestatem seu iurisdictionem super dicto inquisitionis officio tribuit praesidentibus antedictis, ut patet expresse in privilegijs, & quaest. praedictis, sed personae ab eis electae, scilicet Inquisitori, cuius tantum est auctoritate Apostolica Vicarium sibi instituere, & subdelegare, in causa fidei procedere, inquirere, testes cogere & examinare, & sententiam cum dilectano ferre. Sicut igitur praedicti praesidentes non possunt in causa fidei procedere, nec testes ad testificandum cogere, nec processus Inquisitionis

C detruicare, nec reuocare, nec eius sententias mutare, nec testes prohibere ne deponant, sic nec possunt Vicarios in officio instituere, nec infirmos destituere, nec eis mandare ne procedat quod si fecerint, tanquam impeditores officij inquisitionis, excommunicationis muerone eo ipso sunt percussis, in qua si steterint per annum animo indurato, ex tunc sunt ut haeretici condemnandi, ut patet in c. Ut inquisitionis officium. de hare. li. 6. Et ultra hoc contra eos ut contra fautores haereticorum, per ipsos Inquisitores est procedendum iuxta privilegium Urbani IIII. & Clem. IIII. Praeunetis. in §. ceterum vero. quod habetur supra par. 2. Vicarium igitur Inquisitoris instituere & destituere est Inquisitoris solius, & non alterius nisi domini nostri Papae, qui habet super istum & illum plenitudinem potestatis.

D Nec valet quod allegatur ab eorum quibusdam, quod eis committitur potestas inquisitoris instituendi & destituendi, & consequenter eius Commissarium per locum a maiori, quia cui conceditur est plus, videtur & concedi est minus. Nam commissio facta alicui tantum valet, quantum verba foras, nec sunt verba extendenda per

E certum.

factum in odiosis & penalibus, quia odia restrin-
guntur, & fauores autem congruit ampliari. extra de reg.
jur. In privilegijs autem predictorum preside-
ntium, & commissionibus eis factis, & si fit men-
tio de Inquisitoris destitutione, non tamen de des-
tutione eius Vicarij; quare cum destitutio sit
odiosa, non est ad Vicarios extendenda.

4 Nec locus a maiori in iure habet locum. Si
enim Papa aliquem delegat ad inquirendum de
vitijs, moribus & regimine alicuius Magistri vel
Ministri Generalis cum potestate etiam deponen-
di, de quibus est informatus seu deformatus, nul-
la facta mentione in commissione de Prioribus,
vel Ministris Provincialibus, seu Guardianis, non
nihil poterit de eis inquirere ac eos deponere
iniquaquam. Sic nec in proposito. Destitutio
ergo dicti Vicarij ad Inquisitorem, & non ad pre-
dictos noscitur pertinere.

Et vitra: Si enim dominus Papa male, sed ve-
re informatus de malo regimine, vitijs, & moribus.
Archiepiscopi p eius bonos suffraganeos & Ec-
clesia zelatores, delegat aliquem ut inquireat de
Archiepiscopo, cum potestate eum suspendendi
vel deponendi, nulla facta mentione in litteris de-
legationis de inquisitione, suspensione, seu depo-
sitione sciendis de suffraganeis antedictis, poterit
ne delegatus agere ad suspensionem vel depositio-
nem suffraganeorum predictorum, nequaquam:
sic & in proposito; cum in litteris Apostolicis
predictis presidentibus directis fiat mentio tan-
tum de destitutione Inquisitoris, & non eius Vi-
carij; poterit illum ex causa legitima, & non vol-
untate libera deponere, ut habetur supra parte
ista 3. q. 10. sed non eius Vicarium: sed amoto In-
quisitore spirat statim potestas Vicarij antedicti.

5 Minusque valere videtur quod ab eorundem
quibusdam replicatur: quod praesidentes predicti
possunt Fratres suos de loco ad locum, ab officio
ad officium transferre ad libitum voluntatis, quod
nequaquam fieret, si non possent Vicarios & Com-
missarios Inquisitorum destituere libera volun-
tate: Na ab illo eodem, scilicet a domino nostro
Papa, cuius est religiones condere, & approba-
re, & sustinere, & privilegiare; a quo dicti praesi-
dentes habent quod praesideant, & quod Fratres
eis subiaceant, ab eodem habent Inquisitores, &
eius Commissarios, & Fratres, qui antequam intra-
rent ordinem, habebant auctoritatem officium no-
tariatus exequendi, quod in causa fidei procedat,
Inquisitor ut delegatus & Commissarius ut sub-
delegatus, & Frater dudum notarius, si per Inqui-
sitorem fuerit requisitus, quod sit eius notarius
auctoritate tunc Apostolica fultus, ut in c. Ut of-
ficium. §. ad conferendas. de heret. lib. 6. Qua-
re praesidentibus non licet eos in officio eis tra-
ditos impedire, eos de loco ad locum transferendo
vel de officio ad officium transmutando, per quod
ipsi in causa fidei ne procedant, valeant impedi-
ri: nec ipsi dictis praesidentibus in huiusmodi sunt
subiecti, sed domino nostro Papa, & ideo illi &
non istis debent obedire: nam potius est obedi-
endum maiori potestati, quam minori. 11. quast. 3.
Qui resistit.

A 6 Debent igitur Praesidentes praedicti, Inquisi-
tores, eorum Commissarios & locios ac notarios
fouere, & causam omnem licitam praestare, ut tamen
salubre officium diligentius exequatur, & ad co-
trarium nullatenus causam dare debent.

Et etiam Inquisitores salua sui officij libera exe-
cutione, Fratribus materiam non praestare, ut a
sua obedientia resiliant salutari. Igitur illi & isti
suis terminis sint contenti, cum sint insimul diui-
nis obsequijs mancipati.

Saluberrima
a monitio.

COMMENT. LXVI.

In tota hac quaestione vni praecipue axioma tra-
ctatur, videlicet: Solum Inquisitorem posse Com-
missarium a se institutum deponere, & nullo modo
id posse religionum suarum praefectos, quod axioma
probat multis eisdemque viuis quidem ac spiranti-
bus rationibus: inde vero obstantia diluit argum-
ta, sibi: Nec valet quod allegatur ab eorum qui-
busdam.

Solum Inqui-
stor deponit
Vicarij sibi
substitutum.

Totam hac tractationem retulit Capogius apud
Zanchinum, breuius tamen, c. 30. vers. denique di-
cit. & Locatus in opere iudiciali, verbo, Vicarius,
num. 1. & alij, est autem tota quaestio facilis, &
per se perspicua, adeoque dilucide loquitur auctor, &
nulla nostra fusiore interpretatione indigeat, imo
excepto, quod mox explanabo.

a Nec locus a maiori in iure habet locum, &c. J
Depositione Commissariorum esse odiosam, ut in pro-
ximis praecedentibus verbis ostendit Eymericus,
certissimum est, & exploratissimum: at locum a ma-
iori in iure non habere locum, paradoxon videtur esse
& improbabile, cum communis sit theoria, ar-
gumentum a maiori & forte esse in iure, & freques,
& utile, c. licet vniuersis, vbi glossa extra de testi-
bus. l. nec ex vrea. c. de acquire. possess. l. 1. c. de ne-
gocijs gestis. glossa, Joan. And. & Panorm. in c. cu
in cunctis. de electio. & copiose Euerar. in locis ar-
gumentorum legalibus in loco a maiori.

Num. 4.
Locus a ma-
iori in iure va-
lidum.

D Sed quo apertius hec intelligas, frange Eymericum
hinc argumento respondere: Cui licet quod est plus,
licet utique quod est minus, c. cui licet, de regu. iur.
lib. 6. at praelatis ordinum licet remouere inquisito-
res, quod videtur plus: ergo licebit Commissarios eo-
rum, quod est minus. Eymericus respondet maiori
propositioni dicens, praedictam regulam in iure non
habere locum, id est, non semper habere locum; quod
est verum: nam argumentum a maiori tunc solum
procedit, quando minus continetur sub maiori tan-
quam species vel pars, cum itaque Vicarius Inqui-
sitoris non sit eius pars, aut species subiecta, non mi-
rum, si is qui remouet Inquisitorem, non possit re-
mouere eius Vicarium.

Locus a ma-
iori ad mi-
nus, quando
non procedat.

E Rursus dico, saepe eos qui possunt maiora, non pos-
se agere minora, quotiens ius, consuetudo, vel priui-
legium repugnant. Sed vide Hostiensium & Prae-
positum in c. per venerabilem. extra qui filij sunt le-
git. gloss. singularem in Clement. vlt. verbo, defensor
de rebus Eccles. non alienari. Paulum Casertensem
in anth. multo magis. c. de sacros. Eccles. & Zaba-
rell. in clem. ne Romani. in 4. oppositio de electio.
Multis quoque alijs modis praefata regula non pro-
cedit, quos refert Euerardus in loco a maiori num. 4.

ex quibus intelligimus prudenter fuisse locutum au-
torem. qui, ut alibi monuit, hoc habet familiare, ut
non citatis legibus secundum leges loquatur, & ob
id nobis fuit valde molestum has in eum adnotatio-
nes perficere.

QVÆSTIO. XVIII.

Decreatione Notarij inquisitionis.

Decima octava quæstio est: Vtrum Inqui-
sitor possit sibi notarium creare?

Respondemus quod nõ, nec de iure
communi, nec priuato, nec in priuilegijs Inqui-
sitorum de hoc aliquid reperitur. Habeat ergo
notarios publicos Episcoporum, locorũ, vel do-
minorum temporalium illarũ terrarum vel re-
gnorum, in quibus officium est sibi commissum
qui processus conscribant, & alia, quæ ad negotia
fidei pertinent, exequantur, vel petat à domino
nostro Papa creari sibi tres vel quatuor, quos si-
bi nominauerit in notarios, quod sibi non nega-
bitur, qui auctoritate Apostolica in partibus In-
quisitori traditis, negotia fidei exequantur, dum
modo hoc tolerant dicti domini temporales, q̄
male libenter communiter faciunt: quare tutius
est, cum notarijs Episcoporum, locorum, vel do-
minorum temporalium illarum terrarum vel re-
gnorum, quod processus fidei conscribantur.

COMMENT. LXVII.

Probabit aliquis imprudenter loqui hic Emericũ,
dum dicit non posse Inquisitorem sibi notarium
creare, cum aliud videatur esse statutum in c. vt offi-
cium. §. verum. quia, de hæret. li. 6. et in litteris Vr-
bani IV. incipien. Licet ex omnibus. §. ad conscri-
bendas. verumtamen non est ita: nam illis locis, so-
lum cauetur, vt qui iam notarij erant, ab Inquisito-
ribus compellantur ad id munus exequentũ, tamen
si religiosi facti sint: nec vllum vidimus antiquum
rescriptum, quo tribueretur Inquisitoribus potestas
creandi notarios: ideoque olim notarijs deficientib.
quia notarios creare nõ poterat, duos viros idoneos
assumere poterant ad acta inquisitionis conscriben-
da, vt alibi fusius diximus.

Ceterum hodie quodam Pij IV. rescripto incipie-
te: Pastoralis officij cura. dato Romæ apud sanctũ
Petrum anno Domini MDLXI. sexto Calen. Sep-
temb. quod refertur in bullario litterarum Apostoli-
carum in fine huius operis, cautum est, vt Inquisi-
tores & eorum commissarij in quibusuis fidei cau-
sis cum viderint expedire, auctoritate Apostolica
possint vnũ vel plures etiam clericos seculares,
vel quorumuis ordinum regulares in notarios eli-
gere, assumere, atque creare.

Sed in hac causa hoc animaduertere oportet, nõ
propterea religiosum, aut clericum notarium creari
quod ab Inquisitoribus iussus sit officij sacri acta cõ-
scribere, sed vt cuncta valida sint, coram alio nota-
rio hunc religiosum notarium creare oportet, testi-
bus adhibitis, tradito sibi de more calamo & atra-
mentario, additoque solemniter iurando, & verbis
consuetis vt scilicet: Esto notarius & fidelis, adda-

Olim inqui-
sitores non
poterant sibi
notarios crea-
re, hodie se-
cus.

in creando
notarios qd
obseruandum.

Agium apud Zanchinum. c. 9. vers. adde rursus. et la-
catum in opere iudiciali, verbo, notarius n. 4. & 5.
egregia huc spectantia dicam, seq. qua. 51.

QVÆSTIO XIX.

An Inquisitor cogere possit ad exe-
quendum tabellionatus offi-
cium clericos, & alias per-
sonas idoneas.

Decima nona quæstio est: Vtrum Inqui-
sitor, clericum seu religiosum etiã
sacerdotẽ, aliãs notarium, vel alias
personas idoneas, possit cogere ad
exequendũ tabellionatus officium, quo ad easq̄ cõ-
cernũt inquisitionis officium hæreticę prauitatis?

Respondemus quod sic, iuxta c. Vt officium.
de hæret. li. 6. §. Ad conscribendas. vbi dicitur sic: P̄
Ad conscribendas quoque huiusmodi deposito-
nes testium, & ad faciendum omnia, quæ in cõ-
missio vobis officio ad scrinarij, seu tabellionis
officium pertinent, teneri districte præcipimus,
cum per vos fuerint requisiti, omnes & singulos
vestri ordinis Fratres, qui dum essent in sæculo
tabellionatus officium habuisse aut exercuisse no-
seuntur, & illos etiam, quibus idem tabelliona-
tus officium ratione præfati negotij fidei, fuit ab
Apostolica sede commissum, & in posterum cõ-
mitteretur, cõcedentes huiusmodi Fratribus, nec-
non & alijs religiosis quibuslibet, qui similiter
dũ essent in sæculo, tabellionatus officium habue-
runt & exercuerunt, quibusuis etiã clericis sacra-
laribus officium ipsum habentibus (etiam si ijde
Fratres religiosi & clerici sint in sacris ordinib.
constituti) exercendi libere officium ipsum, quo
ad præmissa, nõ obstante statuto aliquo cõtrario
canonis vel ordinis quocunq̄ vallato, munimi-
ne potestatem. Et eo. c. §. verum. dicitur sic: Vo-
lumus & mādamus, vt in examinatione testium
quos recipi super crimine prædicto, ipsũque
contingentibus oportuerit, adhibeatis duas reli-
giosas & discretas personas, in quarum præsen-
tia per publicam (si commode potestis habere)
personã, aut per duos viros idoneos, fideliter eo-
rundem depositiones testium conscribantur. Ea-
dem verba habeatur in priuilegijs prædictis. Vr-
bani iij. & Clemẽtis iij. Præ cunctis. §. verum.

COMMENT. LXVIII.

Personas religiosas cuiusuis ordinis, qua-
dũ es-
sent in sæculo, notarij fuerant, posse per Inqui-
sitores compelli ad hoc officium exequentũ, ob ser-
uandam fidei suorum, canit etiam Urbanus IV. in
rescripto incipien. Licet ex omnibus. §. ad conscri-
bendas. relato in bullario litterarum Apostolica-
rum. & Alexand. IV. rescripto incipiente: Ne cõ-
missio. §. ad hæc. relato itẽ in bullario in fine huius
operis. quæ sub pendem i plumbeo authentica vidi-
mus in archiuo inquisitionis Bononiensis: quo loco
in hac